

**AKTYWA GEOLOGICZNO – GÓRNICZE
SKARBU PAŃSTWA**

JAN A. STEFANOWICZ

PRZEDMIOT

- Prezentacja, ocena i propozycje ujęcia aktywów, czyli mienia (własności i innych praw majątkowych) Skarbu Państwa w obszarze zasobów naturalnych, działalności geologicznej i górniczej, na przykładzie Sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa na dzień 31 grudnia 2008 r., a przedłożonego Sejmowi 5 stycznia 2010 r., za Drukiem Sejmowym nr 2689.

PRZEDMIOT

- Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa, przygotowuje i przedkłada Radzie Ministrów oraz - z jej upoważnienia - Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa oraz o ekonomicznych, finansowych i społecznych skutkach prywatyzacji.
- Minister Skarbu Państwa, 5 stycznia 2010 r. złożył Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej, za Drukiem Sejmowy nr 2689, Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa, sporządzone według stanu na 31 grudnia 2008 r. na podstawie danych pozyskiwanych w trakcie prowadzenia zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa w Ministerstwie Skarbu Państwa.

CEL SPRAWOZDANIA

- Deklarowanym celem Sprawozdania jest przedstawienie informacji o majątku Skarbu Państwa – jego stanie prawnym, strukturze i wartości. Zakres informacyjny tego dokumentu, określony również w Rozporządzeniu, sprawia, że funkcją Sprawozdania jest prezentacja stanu mienia, opracowanie zbiorczych danych i informacji o stanie faktycznym przedstawianych w dokumentach odpowiednich podmiotów.

METODOLOGIA

- Do Sprawozdania zastosowano klasyfikację rodzajową przy uwzględnieniu przeznaczenia, wartości, sposobu zagospodarowania oraz ewidencjonowania poszczególnych składników bądź ich grup:
 - zasoby archiwalne,
 - zasoby naturalne,
 - finansowe składniki majątku trwałego Skarbu Państwa,
 - uprawnienia wynikające z wniesienia wkładu majątkowego,
 - urządzenia infrastruktury – grunty i budowle.

STAN PRAWNY

- Zgodnie z obowiązującym prawem geologiczno-górnictwem Skarbowi Państwa przysługuje mienie w postaci praw do:
 - własności złóż kopalin (art. 7),
 - informacji geologicznej (art. 47),
 - części górotworu z wyrobiskami (art. 14),
 - praw z umów długoterminowych użytkowania górnictwa (art. 7 i 9 ustawy Prawo geologiczne i górnictwo w zw. z art. 3 pkt 15a w zw. z Zał. nr 1 Bilans, Aktywa, A.IV.1, ustawy o rachunkowości).

STAN FAKTYCZNY

- W dotychczasowych Sprawozdaniach Ministra Skarbu Państwa tak jak ostatnim, praktycznie nie wykazuje się, ani rodzajowo, ani rzeczowo/przedmiotowo lub wartościowo, żadnych z powyższych kategorii mienia, czyli aktywów majątku trwałego Skarbu Państwa.

MIENIE

- W przypadku Skarbu Państwa możemy mówić o aktywach geologiczno-górnicych głównie w zakresie dokumentacji geologicznych sfinansowanych bezpośrednio lub pośrednio ze środków budżetowych, oraz o prawie majątkowym do informacji geologicznej zgodnie z art. 47 Prawa geologicznego i górnicych, a w zakresie aktywów rzeczowych, o własności tzw. górnicych złóż Skarbu Państwa oraz części górotworu z wyrobiskami lub samych wyrobisk po likwidacji lub upadłości, które pozostały w górotworze.

DOBRA NIEMATERIALNE

- Własnością Skarbu Państwa są tak materialne zasoby dokumentacji finansowanej z budżetu jak i niematerialne prawa własności przemysłowej, majątkowe prawa autorskie oraz w szerszym zakresie niż dokumentacja prawa do informacji geologicznej - jako wartości niematerialne i prawne niezależnie od własności dokumentacji geologicznej.

DOKUMENTY

- W Sprawozdaniu, jako materiały archiwalne wchodzące do narodowego zasobu archiwalnego wskazane są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji.

TYLKO ARCHIWALIA

- Państwowy zasób archiwalny stanowią jednak tylko wszelkie zapisy informacji o wartości historycznej, które dokumentują działalność państwa, jego poszczególnych organów i państwowych jednostek organizacyjnych, jego stosunki z innymi państwami oraz życie społeczne i gospodarcze.

WALOR HISTORYCZNY

- Tak skonstruowane pojęcie zasobu archiwalnego nie nawiązuje przede wszystkim do inkorporowanych w nich praw oraz charakteru gospodarczo-prawnego różnego typu dokumentacji i praw majątkowych Skarbu Państwa z nich wynikających. Nie można do niego zaliczać dokumentacji geologicznych, hydrologicznych i innych – o ile nie mają już “historycznej” wartości.

WŁASNOŚĆ ZŁÓŻ

Do aktywów rzeczowych Skarbu Państwa należałoby zaliczyć zasoby naturalne lecz aktualnie można jedynie te udokumentowane z zasobem przemysłowym stanowiące własność Skarbu Państwa zgodnie z art. 7 prawa geologicznego i górniczego.

DANE BILANSU

- Źródłem informacji zbiorczych ilości występujących w Polsce złóż kopalin jest “Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce” wykonywany corocznie przez Państwowy Instytut Geologiczny na zlecenie Departamentu Geologii i Koncesji Geologicznych Ministerstwa Środowiska. W Bilansie, a tym samym w Sprawozdaniu nie ma informacji o prawach własności złóż. Bardziej złożona sytuacja formalno-prawna zachodzi w przypadku złóż przed laty udokumentowanych, lecz nie eksploatowanych. Warunki geologiczno-górnictwa i poziom rozpoznania dla części z nich nie przesądzają o przydatności gospodarczej i sposobie przyszłej eksploatacji. Czyją więc stanowią własność pomiędzy pierwszym udokumentowaniem a podjęciem eksploatacji?

UŻYTKOWANIE GÓRNICZE

- Skarb Państwa może, z wyłączeniem innych osób, korzystać ze złóż kopalin oraz rozporządzać prawem do nich tylko przez ustanowienie użytkowania górniczego. Ustanowienie użytkowania górniczego następuje w drodze umowy cywilno-prawnej pomiędzy Skarbem Państwa, przedsiębiorcą, za wynagrodzeniem, pod warunkiem uzyskania koncesji. Tak więc oddanie w użytkowanie górnicze jest źródłem przychodu Skarbu Państwa.
- Minister Skarbu Państwa wskazuje jedynie na koncesje i opłaty eksploatacyjne (środowiskowe, za korzystanie ze środowiska na NFOŚiGW), a pomija użytkowanie górnicze i royalty.

PRAWO DO INFORMACJI

- W Sprawozdaniu nie wskazuje się na informację geologiczną jako na źródło przychodów z tytułu praw do informacji zawartych w dokumentach i dokumentacjach geologicznych należących do Skarbu Państwa lub sfinansowanych z budżetu Państwa.

PRAWO DO INFORMACJI

- Bilans nie tylko nie zawiera informacji o właścicielu złoża, nie zawiera też danych o prawach do informacji geologicznej i komu przysługują. Tak więc Bilans jest bezużyteczny, co do zasady, dla ustalenia aktywów geologicznych czy zasobów kopalin objętych własnością Skarbu Państwa, oddanych do użytkowania górniczego lub informacji geologicznych licencjonowanych (udostępnianych) koncesjonariuszom i użytkownikom górniczym za wynagrodzeniem.

WODY

- Z prezentacji i w Sprawozdaniu za Bilansem wynika, że nie ma ujęcia wartościowego zasobów wód leczniczych jako źródła przychodów, lub aktywów ani próby ujęcia według kryterium tytułu do korzystania, użytkowania i koncesjonowania.
- Zasoby zwykłe wód również nie są szacowane jako aktywo, źródło przychodów przedmiotowo i wartościowo.

RZECZOWE SKŁADNIKI MIENIA

Zgodnie ze Sprawozdaniem, tylko mienie przedsiębiorstwa oddane do odpłatnego korzystania spółce z udziałem pracowników, a pozostające w eksploatacji przedsiębiorców (tzw. leasing pracowniczy) pozostaje odrębną własnością Skarbu Państwa do chwili całkowitej spłaty lub wcześniejszego przeniesienia własności.

RZECZOWE SKŁADNIKI MIENIA

- Na mienie “polikwidacyjne” składa się majątek:
 - 1) mający bezpośredni lub pośredni związek z prywatyzacją;
 - 2) pozostały po likwidacji lub upadłości przedsiębiorstw państwowych, spółek z udziałem Skarbu Państwa,
 - 1) przejmowany przez Skarb Państwa z innych tytułów.

RZECZOWE SKŁADNIKI MIENIA

- Na mienie to nie składają się jednak, wg rozporządzenia i Sprawozdania, aktywa rzeczowe (wytrobiska, infrastruktura) w górotworze po wygaśnięciu użytkowania górniczego i/lub likwidacji przedsiębiorcy.

RZECZOWE SKŁADNIKI MIENIA

Do Skarbu Państwa zwracane są według danych Sprawozdania: zasiedlone mieszkania, nieużytki, grunty do rekultywacji, nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, rzadziej nieruchomości z infrastrukturą o charakterze nieprodukcyjnym, które mogą być wykorzystane do realizacji celów publicznych.

Najczęstszym kierunkiem zadysponowania jest przekazanie przez Ministra Skarbu Państwa - na podstawie art. 57 *ustawy o gospodarce nieruchomościami* - do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa, którym gospodaruje starosta. W roku 2008 Delegatury wydały 22 decyzje w prawie przekazania nieruchomości do zasobu.

RZECZOWE SKŁADNIKI MIENIA

W strukturze mienia pozostającego w gestii Ministerstwa Skarbu Państwa dominują nieruchomości – trudno zbywalne grunty, budynki i budowle pozostałe po upadłościach i likwidacji przedsiębiorstw państwowych lub Spółek - JSSP bądź jednostek budżetowych. Jednak ewidencje te nie obejmują wyrobisk i infrastruktury dostępu do złóż pozostałych po likwidacji kopalń.

WNIOSKI

- Reasumując można wskazać, że Sprawozdanie Ministra Skarbu powinno zamiast lub ewentualnie obok prezentacji danych Bilansu Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych podawać stan aktywów geologiczno – górniczych Skarbu Państwa w pozycjach:
 - - złoża kopalin Skarbu Państwa;
 - - informacje geologiczne złóż kopalin i istotnych z robót geologicznych;
 - - obiekty i instalacje w górotworze (wytrobiska, urządzenia);
 - - długoterminowe umowy użytkowania górniczego.